

...

Fővárosi Ítéltábla

mint másodfokú bíróság

2.Mf.31.181/2023/8.

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a Vágány Ügyvédi Iroda (jogi képviselő címe, ügyintéző: dr. Vágány Tamás ügyvéd) által képviselt **felperes** (felperes címe, tartózkodási hely: tartózkodási hely) felperesnek – a jogtanácsos kamarai jogtanácsos által képviselt **alperes** (alperes címe) alperes ellen munkaviszony jogellenes megszüntetésének jogkövetkezményei és sérelemdíj megfizetése tárgyában indult perében a Fővárosi Törvényszék 9.M.70.565/2022/66. sorszámú ítélete ellen az alperes által 67. sorszámon előterjesztett fellebbezés folytán – tárgyaláson kívül – meghozta az alábbi

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és a sérelemdíj összegét 1.000.000 (egymillió) forintra leszállítja, egyebekben helyben hagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 150.500 (százötvenezer ötszáz) forint másodfokú perköltséget.

A le nem rótt 561.600 (ötszázhatvanegyezer-hatszáz) forint fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

Az elsőfokú bíróság határozata és az általa megállapított tényállás

[1] A Fővárosi Törvényszék a 2023. augusztus 2. napján meghozott 9.M.70.565/2022/66. számú – és a 9.M.70.565/2022/71. sorszámú végzéssel kijavított - ítéletével, a munkaviszony jogellenes megszüntetésének jogkövetkezményeként helyreállította a felperes munkaviszonyát és az alperest 3.056.000 forint elmaradt munkabér, 2.437.405 forint kártérítés, 1.500.000 forint sérelemdíj, mindezen tőkeösszegek után a késedelmi kamat, továbbá 445.770 forint perköltség megfizetésére kötelezte. Az elsőfokú bíróság az alperest kötelezte az eljárási költségek és az illeték megfizetésére.

[2] Az elsőfokú ítéleti tényállás szerint a felperes 2021. július 27-től állt határozatlan idejű munkaviszonyban az alperessel, pénzügyi munkatárs munkakörben. 2021. februárjától emberi reprodukciós eljárásban vett részt Magyarországon, az ezzel összefüggő kezelést 2021. június 16-án zárták le. Ezt követően a felperes 2021. október 22-én vette fel a kapcsolatot emberi reprodukciós eljárás érdekében a csehországi Klinikával (a továbbiakban: Klinika), majd 2021. november 28-án írta alá a hozzájárulását az ivarsejt adományozásával történő, testen kívüli megtermékenyítési eljárás lefolytatására. Ezt követően a felperes megkezdte a Klinika által előírt gyógyszer szedését, azonban a fellépő mellékhatások miatt a donorsejttel létrejött embriót nem ültették be, hanem lefagyasztották. 2022. január 26-án a felperes igazoltan COVID fertőzött lett, ami tovább késleltette az emberi reprodukciós eljárással kapcsolatos kezelést.

[3] Ezt követően 2022. március 4-én kezdte meg a Duphaston nevű gyógyszerkészítmény szedését a Klinika előírásának megfelelően. A 2022. március 8-án kelt magyar nyelvű irat szerint, ebben az időpontban az embrió transzferhez szükséges felkészítés zajlott, mely során a protokoll összeállítására és a kezelésre vonatkozó utasítások átadására került sor a felperes részére. A Klinika ezen a napon az előbbiekről igazolást is kiállított a felperesnek, a Klinika meddőségi szakorvosa orvosl aláírásával. Az igazolás azt is tartalmazta, hogy „a felperes az intézményünkben reprodukciós kezelésen vesz részt”.

[4] A felperes ezt az igazolást 2022. március 8. napján 13 óra 59 perckor e-mailben megküldte a feletteseinek azzal a tájékoztatással, hogy emberi reprodukciós kezelés alatt áll. Röviddel ezt követően megbeszélésre került sor, amelyen a felperes, HR-es HR munkatárs, továbbá tanúl, a felperes közvetlen felettese voltak jelen. A megbeszélés tárgya a felperes munkaviszonyának a megszüntetése volt. A felperes ekkor szóban is tájékoztatta a munkáltató képviselőit a felmondási védelem fennállásáról, utalva az általa megküldött e-mailre. A munkáltató által ajánlott, a munkaviszony közös megegyezéssel történő megszüntetésére irányuló megállapodást nem írta alá, a munkáltatói felmondás átvételét pedig megtagadta. A megbeszélésen nem tájékoztatták a felperest arról, hogy az általa megküldött igazolást a munkáltató nem tartja megfelelőnek és felhívást sem közöltek annak érdekében, hogy más módon igazolja a felmondási védelmet megalapozó tényeket.

[5] A felmondás indokaként az alperes létszámcsoökkentéssel összefüggő átszervezésre, a felperes munkakörének megszüntetésére hivatkozott. A felmondást szabályszerűen közöltnek tekintették, mely alapján a felperes munkaviszonya 30 napos felmondási idővel 2022. április 7. napjával szűnt meg.

[6] A 2022. április 1-jén kiállított újabb igazolás szerint a felperes az igazolás időpontjában a Klinikán meddőségi kezelésen vett részt, mely során az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 166. § (1) bekezdés c) pontja szerint 2022. március 8-án a krioemberio-transzferhez szükséges felkészítés történt, továbbá a protokoll összeállítása és a kezelés utasításainak átadása. 2022. április 12-én külföldön a Klinikán sor került a korábban lefagyasztott embrió beültetésére, majd április 26-án megállapítást nyert a felperes terhessége.

[7] A felperes keresete azon alapult, hogy a munkaviszonya megszüntetése a felmondási védelem szabályainak megsértésére tekintettel jogellenes volt, ezért kérte a munkaviszonya helyreállítását és keresetváltogatást követően, 3.056.000 forint elmaradt munkabér, továbbá 2.437.405 forint kártérítés és 1.500.000 forint sérelemdíj megfizetését.

[8] Az elsőfokú bíróság elsődlegesen abban a kérdésben foglalt állást, hogy a Munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 65. § (1), (3) és (5) bekezdése értelmében a felmondás közlésekor, azaz 2022. március 8-án a felperes emberi reprodukciós eljárással összefüggő kezelés alatt állt-e, illetve a kezelés megkezdésétől számított hat hónapos időtartam miként határozható meg. Ezzel kapcsolatban alkalmazta az Eütv. 166. § (1), (5) bekezdésében és 168. § (4) bekezdésében foglaltakat, továbbá Az emberi reprodukcióra irányuló különleges eljárások végzésére vonatkozó, valamint az ivarsejtekkel és embriókkal való rendelkezésre és azok fagyasztva tárolására vonatkozó, részletes szabályokról szóló 30/1998. (VI. 24.) NM rendelet (a továbbiakban: NM rendelet) 1. számú mellékletében foglaltakat. A felmondás indokolásában foglaltak vizsgálatára nem volt szükség, mivel a közölt indokot a felperes nem vitatta.

[9] Nem volt vitatott a perben, hogy a felperes a felmondás közlését közvetlenül megelőzően tájékoztatta a feletteseit e-mailben, majd szóban is arról, hogy emberi reprodukciós eljárással összefüggő kezelés alatt állt. A felperes állítása alátámasztására igazolást is csatolt a Klinikától. Mindezekre tekintettel megállapítható volt, hogy az Mt. 65. § (5) bekezdésében meghatározott tájékoztatási kötelezettségének eleget tett.

[10] A felmondási védelem vizsgálata során a Klinika által kiállított két igazolást releváns okirati bizonyítéknak tekintette az elsőfokú bíróság. Annak ellenére, hogy az intézet külföldön működik, az igazolásokat magyar nyelven állították ki. A felperes által becsatolt egyéb iratokból az is kitűnt, hogy a Klinika a felperessel, mint pácienssel kizárólag magyar nyelven kommunikált, mely során valamennyi tájékoztatás, beleegyező nyilatkozat magyar nyelven készült. Ebből pedig az következett, hogy a Klinika munkatársai beszéltek a magyar nyelvet, ezért az általuk magyar nyelven kiállított okiratok az ítékezés alapjául elfogadhatóak voltak.

[11] A felperes által becsatolt magyar nyelvű hozzájáruló nyilatkozatok alapján az is megállapítható volt, hogy a felperes és akkori élettársa, későbbi házastársa tanú2 2021. november 28-án írásban hozzájárultak az asszisztált reprodukciós eljárás elvégzéséhez, vagyis rendelkezésre állt az Eütv. 168. § (4) bekezdésének megfelelő együttes írásbeli beleegyező nyilatkozat. Ez alapján tényként volt megállapítható, hogy 2021. november 28. napjával egy reprodukciós eljárás kezdődött meg. Ezzel kapcsolatban azt is figyelembe vette az elsőfokú bíróság, hogy a korábbi magyarországi emberi reprodukciós eljárás sikertelen volt, ezért azt 2021. június 16. napján leállították.

[12] Annak elbírálása érdekében, hogy ténylegesen milyen kezelés történt a felmondás közlésekor, az elsőfokú bíróság szakértői bizonyítást rendelt el. Az érdemi döntés meghozatalakor releváns bizonyítéknak tekintette a beszerzettszakvéleményt, mert az aggálytalan, kellően alapos volt és annak kiegészítését a felek nem vitatták.

[13] Az igazságügyi orvos- és pszichológus szakértői vélemény alapján megállapítható volt, hogy 2022. március 8-án a krio-embriotranszferhez szükséges felkészítés történt, továbbá a protokoll és a kezelési utasítás átadása. Ezt az eljárást korábban a felperes COVID fertőzöttsége szakította meg. Az emiatt elszenvedett vérzészavar miatt halasztani kellett a kezelést, de ekkor nem új eljárás indult, hanem a felperes havi ciklusának a felépítésére került sor.

[14] Az elsőfokú bíróság a szakértői véleményre utalva azt is megállapította, hogy az emberi reprodukciós eljárás megkezdését követően előállhatnak különböző problémák, emiatt indokoltta válhat a protokoll újragondolása. Ez azonban nem jelenti a kezelés megszakítását, illetőleg új kezelés megkezdését. Erre tekintettel a felperes esetében az első gyógyszer szedésekor fellépő mellékhatások, majd a COVID fertőzés miatti cikluszavar nem jelentette a megkezdett eljárás megszüntetését, csupán azt, hogy ezekhez a problémákhoz kellett igazítani a kezelést. A felperes embriótranszfer eljárása egészen a 2022. április 12-i beültetésig folyamatosnak minősült. A szakértő jogi értelemben egy folyamatnak tekintette az egész eljárást, amelynek része volt a Marvelon fogamzásgátló gyógyszer szedése annak érdekében, hogy a méhnyálkahártyát előkészítsék a beültetésre. Továbbá az anyai és apai szervezet előkészítéséhez szükséges magyarországi vizsgálatok elvégzése is a reprodukciós eljárás része volt. A cseh intézmény, mint Európában akkreditált intézmény, elfogadta a beültetéshez a magyar vizsgálati eredményeket, ezért azokat fel lehetett használni a csehországi protokoll során. A szakvélemény azt is alátámasztotta, hogy az adományozott ivarsejttel in vitro fertilizáció útján 2022. január 5-én megtörtént a megtermékenyítés és beültetés hiányában a létrejött embriót lefagyasztották.

[15] A felperes korábban egy másik emberi reprodukciós eljárással összefüggő kezelés alatt állt Magyarországon, azonban ez a kezelés 2021. június 16-án befejeződött. Egy új, donor petesejttel történő kezelés vette kezdetét 2021. november 28-án a csehországi Klinikán és ez a kezelés folyamatosan fennállt 2022. március 8-áig, azaz a felmondás közlésekor a felperes felmondási védelem alatt állt. Erre tekintettel a felmondás jogellenesnek minősült.

[16] Az elsőfokú bíróság nem találta megállapíthatónak, hogy 2022. március 8-án a felperes két kezelés között volt. A Kúria Mfv.10.198/2017/2. számú ítélete szerint (EBH2018.M.13) a felmondási védettség az esetlegesen sikertelenül befejeződött kezeléssel megszűnik, ugyanakkor egy újabb emberi reprodukciós eljárással ismételt kezdetét veszi az új, legfeljebb hat hónapig tartó védettségi ciklus. A perben beszerzett szakértői vélemény egyértelműen azt támasztotta alá, hogy egy folyamat zajlott, amikor a felperes szervezetét felkészítették az embrió befogadására. A Magyarországon eredménytelenül lezárult IVF kezelés azonban nem minősült azonosnak a cseh intézményben folytatott emberi reprodukciós eljárással, függetlenül attól, hogy a cseh intézmény elfogadta a magyar vizsgálati eredményeket. A külföldi eljárásban ugyanis nem vitatottan egy más típusú eljárás történt, amit nem befolyásol, hogy a felperes magyarországi nyilvántartási lapja nem lett lezárva. Az elsőfokú bíróság mellőzte a szakértői vélemény további kiegészítését, mert annak megítélését, hogy a felperes magyarországi kezelése 2021. június 16-án befejeződött-e, nem tekintette szakkérdésnek.

[17] Az elsőfokú bíróság a tájékoztatási kötelezettség megsértését sem találta megállapíthatónak a felperes részéről. A felperes a felmondás közlését megelőzően bizonyítottan tájékoztatta az alperest a reprodukciós eljárás tényéről és a Klinika igazolását is csatolta. Ezzel szemben a tájékoztatás elmulasztása éppen az alperes terhére volt megállapítható, mivel nem közölték, hogy az igazolást nem tartják elfogadhatónak, illetve azt sem, hogy milyen tartalmú igazolást várnak el.

[18] Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság az Mt. 65. § (3) bekezdése megsértése okán alkalmazta a kereset szerinti jogkövetkezményeket és az Mt. 83. § (1) bekezdése alapján helyreállította a felperes munkaviszonyát. A marasztalási igény tekintetében a kereseti kérelem szerint rendelkezett arra figyelemmel, hogy az alperes az elsőfokú eljárás során a keresetváltoztatásban megjelöltösszegezését nem vitatta.

[19] Az Alaptörvény 1. cikk (1) bekezdése, 2. cikke, 6. cikk (1) bekezdése, továbbá az Mt. 9. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:42. § (1), (2) bekezdése, 2:52. § (1), (2), (3) bekezdése alapján vizsgálta a sérelemdíjjal összefüggő igényt, amit a felperes az élet, a testi épség, az emberi méltósághoz és a magánélet sértetlenségéhez fűződő joga megsértésére hivatkozva terjesztett elő.

[20] A munkaviszony megszüntetése jogellenes volt, ezért kétséget kizáró módon jogszabálysértés történt az alperes részéről. Annak vizsgálata körében, hogy mindez a felperes személyiségét ért támadásnak minősül-e, illetve megvalósította-e a keresetben megjelölt személyiségi jogok sérelmét, az elsőfokú bíróság figyelembe vette a perben meghallgatott tanúk vallomását, továbbá a szakértői véleményben foglaltakat.

[21] Megállapította, hogy a felperes nem bizonyította, a felmondás közlésekor olyan hangnemben beszéltek vele, illetve olyan kifejezéseket használtak, ami az emberi méltóságát sértette. E körben figyelembe vette a 8/1990. (IV. 23.) AB határozatban, továbbá a 64/1991. (XII. 17.) AB határozatban kifejtetteket a személyiségi jogi védelem terjedelmét, az emberi méltósághoz való jog tartalmát illetően.

[22] Azt azonban, hogy a reprodukciós eljárásra vonatkozó felperesi igazolást, tájékoztatást az alperes alapos indok és magyarázat nélkül figyelmen kívül hagyta, már a felperes személyiségének lényegét, egyéni autonómiáját, emberi minőségét, összességében tehát az emberi méltóságát sértő magatartásnak minősítette. Az alperes azt sem mérlegelte, milyen következményekkel járhat, amennyiben valós a felperes tájékoztatása. Mindez a felperesre nézve különösen megalázó volt figyelemmel arra, hogy semmilyen tájékoztatásra nem került sor az alperes részéről. A felperes az embernek járó minimális figyelmet sem kapta meg a munkáltatótól, ami egy ilyen típusú bejelentés esetén elfogadhatatlan. A felperes nyilatkozatára az alperesnek legalább reagálnia kellett volna. Mindez egy különösen érzékeny és nehézségekkel járó olyan helyzetben érte a felperest, amelyet a jogalkotó is abszolút felmondási tilalomként kezel.

[23] Az elsőfokú bíróság a perben beszerzett egyesített igazságügyi, orvosi és pszichológusi szakértői véleményre tekintettel bizonyítottanak találta a testi, lelki egészség és a magánélet sérelmét is. A szakértő azt állapította meg, hogy a munkaviszony megszüntetése nem okozott a betegség szintjét elérő mértékű pszichés zavart a felperesnél, emiatt szakellátásra sem volt szükség. A felmondással kapcsolatos következmények az általános stressz reakciót meghaladó érzelmi megterheléssel nem jártak és nem érték el a pszichés betegség klinikai szintjét. Ennek ellenére megállapítható volt a szakvélemény alapján, hogy a felperes életminőségét a munkaviszonya megszüntetése enyhe mértékben kedvezőtlenül, hátrányosan befolyásolta és a felmondással összefüggésben egy enyhe pszichés zavar megállapítható volt. Ezt a felperes ereje fokozott megfeszítésével képes volt ellensúlyozni és képes volt megfelelő pszichés, szellemi, intellektuális és fizikai teljesítmény elérésére. Ugyanakkor az enyhe, közepesen súlyos határértékű pszichés problémákhoz hozzájárultak az egzisztenciális nehézségek és az érzelmi megterhelés is, amely pszichológiai szempontból releváns volt. Mindezek a felperesnél panaszt eredményeztek, függetlenül attól, hogy százalékos mértékben kifejezhető munkaképesség-csökkenés nem volt megállapítható.

[24] Az elsőfokú bíróság a szakvélemény előbbi megállapításai alapján, utalva a Kúria Pfv.21.258/2021/6. számú ítéletében foglaltakra, azt állapította meg, hogy a munkaviszony megszüntetése pszichés panaszokkal járt, negatívan hatott a felperesre, az életminőségét enyhe mértékben kedvezőtlenül és hátrányosan befolyásolta, amit a tanúvallomások is alátámasztottak. Annak ellenére, hogy a tanúk a felperes hozzátartozói, illetve barátai, vallomásuk alkalmas volt a tényállás megállapítására, mivel igazmondási kötelezettség mellett tettek vallomást, szavahihetőségüket, az általuk előadottak valóságtartalmát semmilyen körülmény nem kérdőjelezte meg a perben.

[25] Az önmeghatározásban, a környezethez és másokhoz való kapcsolat megválasztásában megnyilvánuló személyes autonómia, vagyis ahogy az egyén magára tekint és ahogy meg tudja élni a magánéletét, a bírói gyakorlat értelmében tágan értelmezendő. Mindezek alapján a felperes házastársa, továbbá a felperes házastársának édesanyja tanú3, ezen kívül a felperes barátnői, tanú4 és tanú5 vallomása alapján bizonyított volt a Ptk. 2:43. § b) pontjában szabályozott magánélet, magánszférához való jog megsértése.

[26] A tanúvallomásokból következően a felperes életminősége a reprodukciós eljárással negatív irányban változott, ugyanakkor ezt erősítette a munkaviszony megszüntetése is. A felperes magánélete, az anyagi helyzete elnehezülése kihatott a közös programokban való részvétel elmaradására. A felperes párkapcsolata is válságba került. Ugyanakkor az is megállapítható volt, hogy a várandósság idején a felperesnek és házastársának anyagi problémái keletkeztek, mindez összefüggött az alperesi jogellenes felmondással. Mindezekre tekintettel a felperes magánéletének hátrányos megváltozása megalapozta a sérelemdíj iránti igényt. Nem nyert azonban bizonyítást, hogy a jogellenes felmondás hátráltatta a reprodukciós eljárás lefolytatását, illetve veszélyeztette annak sikerét, mivel ezzel ellentétes tények nyertek bizonyítást. Az elsőfokú bíróság azt is értékelte, hogy a munkaviszony megszüntetéséről szóló döntéskor az alperes tisztában volt azzal, hogy a felperes emberi reprodukcióra irányuló eljárás alatt áll.

[27] Az összegszerűséget illetően, utalva a sérelemdíj kettős funkciójára és a sérelemdíj összegénél a jogszabály által figyelembe veendő körülményekre (Mfv.II.10.237/2019/4., Mfv.I.10.572/2017/7., PJD2016.2.III.), fokozott súllyal értékelte, hogy az alperes jogellenes magatartása következtében sérült a felperes emberi méltósága, továbbá a magánélet védelméhez fűződő személyiségi joga. A jogellenes elbocsátás következtében nemcsak a felperes, hanem a magzat megélhetését biztosító jövedelemtől is elesett a család, ugyanakkor a felperes a várandósságára, a terhességi cukorbetegségére tekintettel nem tudott új munkaviszonyt létesíteni. A családi életet befolyásolta az anyagi biztonság elvesztése, továbbá a felperes a munkavállalóként elérhető társadalmi biztonságot sem élvezhette. A párkapcsolata is válságba került, vagyis az alperes jogellenes magatartása következtében a felperes élete jelentős mértékben negatívan változott.

[28] Különösen súlyos és szándékos jogsértésnek minősült, hogy az alperes mindenféle további vizsgálódás és a felperes tájékoztatása nélkül döntött a felmondásról, mellőzve további igazolások bekérését. Ezeknek a sértettre gyakorolt hatása nagyon kedvezőtlen volt, mert a felmondást követően a felperes és házastársa felélték a tartalékaikat, ami hátrányosan befolyásolta az életkörülményeiket.

[29] A pszichés feszültség ténye az összegszerűséget növelő tényezők körében figyelembe vehető volt annak ellenére, hogy az nem érte el a megbetegedés szintjét. Jelentőséget kellett tulajdonítani annak is, hogy a sérelemdíj visszatartsa a jogsértőt a további jogsértéstől, illetve jogkövető magatartásra sarkallja, mely során a munkáltató az érdekkörébe

tartozónak tekintse azt a kérdést, hogy olyan munkavállaló munkaviszonyát ne szüntesse meg, aki felmondási védelem alatt áll. Mindezeket figyelembe véve a felperes által meghatározott 1.500.000 forint az ügy körülményeivel arányban állt, ez az összeg alkalmas volt a bekövetkezett nemvagyoni sérelmek kompenzálására és a jogsértő további jogsértéstől való visszatartására is.

Az alperes fellebbezése

[30] Az alperes elsődleges fellebbezési kérelmében az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a keresetet elutasító érdemi döntés meghozatalát kérte. Másodlagos fellebbezése a sérelemdíj összegének a mérséklésére irányult azzal, hogy a másodfokú bíróság 200.000 forintban határozza meg a sérelemdíj összegét. A harmadlagos fellebbezési kérelmében az alperes az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára történő utasítását kérte a bizonyítás kiegészítése érdekében.

[31] Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság az anyagi jogszabályokkal ellentétes döntést hozott, és nem megfelelően állapította meg a reprodukciós eljárás kezdő időpontját. Az Mt. 65. § (3) bekezdés g) pontja értelmében a reprodukciós eljárás megkezdésétől számított hat hónapig érvényesül a felmondási tilalom. A felperes esetében ez az időpont 2021. február 28-ával kezdődött, mert ekkor vette kezdetét a magyarországi reprodukciós eljárás. Ezen időponttól számítottan hat hónapig, azaz legfeljebb 2021. augusztus 28-ig illetve meg felmondási védelem a felperest, ezért a 2022. március 8-án közölt felmondás nem minősült jogellenesnek.

[32] Az elsőfokú bíróság a szakvéleményből téves megállapításokra jutott. A perben becsatolt egészségügyi dokumentációra is figyelemmel, arra a következtetésre lehetett jutni, hogy a felperes előzetes vizsgálata Magyarországon történt meg. Az előzetes vizsgálat pedig a szakértő szerint a reprodukciós eljárás részének minősült. A szakértői vélemény azt tartalmazta, hogy a reprodukciós eljárás három szakasza: a kivizsgálás, az előkészítés és a beültetés. Ebből következően a Magyarországon megkezdett folyamat folytatódott a cseh intézménynél. A cseh intézményben nem vizsgálták újra a meddőséget, a reprodukciós eljárásra való alkalmasságot, ezzel kapcsolatban a magyarországi leleteket, adatokat vették figyelembe. Mindezekből csak az a következtetés volt levonható, hogy a konkrét reprodukciós eljárás 2021. február 28-án kezdődött. Ezt a felperesnek kellett volna cáfolnia a jogszabály által meghatározott dokumentum csatolásával, figyelemmel az NM rendelet 5. § g), h) pontjaira, illetve a 4. § (6) bekezdésére.

[33] Kizárólag az NM rendeletben meghatározott tartalmú dokumentáció lett volna alkalmas annak igazolására, hogy a magyarországi reprodukciós eljárás 2021. június 16-án lezárult. Ezzel szemben a felperes által becsatolt „Igazolás”, amely a magyarországi IVF kezelés leállításáról szólt, nem a jogszabály szerinti tartalommal lett kiállítva, vagyis nem

bizonyította a reprodukciós eljárás lezárását. Felperesi bizonyítás hiányában abból kellett kiindulni, hogy 2021. február 28-án megkezdődött a reprodukciós eljárás és annak lezárása hiányában a magyar és a cseh eljárás egyetlen, azonos eljárásnak minősült.

[34] Az alperes a sérelemdíjjal összefüggő ítéleti rendelkezést arra tekintettel vitatta, mert a felperes az elsőfokú ítélet szerint sem szenvedett a betegség szintjét elérő pszichés károsodást. A munkaviszony megszüntetése olyan csekély pszichés problémákat, panaszokat eredményezett, amelyek az életminőségét csak enyhe mértékben befolyásolták.

[35] A sérelemdíjat megalapozó körülmények bizonyítása a felperes érdekkörébe tartozott. A szakvélemény szerint azonban a felperesnél szakellátást igénylő pszichés zavar nem merült fel, a betegség szintjét elérő pszichés változás sem volt megállapítható, továbbá százalékos egészségkárosodást sem lehetett kapcsolni a munkaviszony megszüntetéséhez. Az általános stresszreakciót meghaladó érzelmi megterhelés nem volt bizonyított.

[36] Figyelembe kellett venni tanú1 közvetlen felettes tanúvallomását, aki nemcsak a felperes szomorkás hangulatára, hanem a felmondás közlésének körülményeire is releváns előadást tett. Ez alapján a felperes nem tudta bizonyítani, hogy az alperes megsértette a testi, lelki egészséghez fűződő személyiségi jogát, illetve jogellenes alperesi magatartás sem igazolt.

[37] Az emberi méltóság megsértése jelen ügyben nem volt megállapítható. A BDT2020.4152. számú határozat értelmében az emberi élethez méltatlan, az emberi létet megkérdőjelező jogellenes magatartás hiányában nem állapítható meg az emberi méltóság megsértése. Önmagában az a tény, hogy egy aláírás nélküli külföldi igazolást a felmondás közlésekor nem fogadtak el és erről tájékoztatták a felperest, még nem eredményezte az emberi mivoltában történő megalázását, az emberi minősége kétségbe vonását. Mindezek alapján a sérelemdíjjal összefüggő kereseti kérelem megalapozatlan volt.

[38] Az alperes a másodlagos fellebbezési kérelmében, a munkaviszony megszüntetése jogellenessége esetére az elsőfokú ítéleti rendelkezés megváltoztatásával a sérelemdíj összegének 200.000 forintra történő leszállítását kérte, a Pp. 279. § (1) bekezdése megsértését állítva.

[39] Kifejtette, a felperes életminőségét illetően a tanúk vallomásával szemben annak a ténynek volt jelentősége, hogy az embrió beültetése eredményes volt. A felperesnek gyermeke született és a peres eljárás időtartama alatt nem vált el, hanem házasságot kötött.

[40] Az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a szakvéleményben foglaltakat is. Az alperes magatartása nem eredményezte a felperesre vonatkozó kedvezőtlen értékítélet kialakulását, nem hatott ki a társadalmi megítélésére. Az általános tapasztalat alapján nem okozott a személyiségében semmilyen hátrányt, torzulást, ilyen körülmények nem nyertek igazolást. Annak is jelentőséget kellett tulajdonítani, hogy a tanúk nem voltak elfogulatlanok, azokat tévesen találta relevánsnak az elsőfokú bíróság, hiszen valamennyien vagy családtagok, vagy barátok voltak. A sérelemdíj összegszerűségének megállapításakor irányadó szempontok tekintetében figyelembe kellett venni a BH2016.241 számú határozatban foglaltakat.

[41] Az alperes a harmadlagos fellebbezési kérelmében a Pp. 300. § (1) bekezdése megsértését állította, mivel az elsőfokú bíróság tévesen tekintette jogkérdésnek, hogy a Magyarországon megkezdett emberi reprodukciós kezelés folytatásának minősült-e a csehországi kezelés. Az ennek tisztázására irányuló alperesi indítvány ellenére nem került sor a szakértői vélemény kiegészítésére, holott a szakértők egyértelműen nyilatkoztak arra, egy reprodukciós eljárás befejezését, csak a jogszabályi követelményeknek megfelelő irat igazolja. Az alperes valamennyi orvosi lelet csatolását is kérte annak tisztázása érdekében, hogy a cseh Klinika, milyen magyar leleteket vett figyelembe. Mindezekre ellenére, az elsőfokú bíróság túlterjeszkedve a hatáskörén, szakkérdésben döntött és a Pp. 279. § (1) bekezdését is megsértette, amikor a magyarországi kezelés befejezésével kapcsolatos megállapításokat tett.

A felperes fellebbezési ellenkérelme

[42] A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte arra hivatkozva, hogy az elsőfokú bíróság széleskörű bizonyítást folytatott le, a tényállást helyesen állapította meg és helyes jogi következtetések útján érdemben megalapozott döntésre jutott.

[43] Az alperes a fellebbezésében csak kiragadott mondatokat idézett a szakvéleményből. Ezzel szemben azonban a felperes okirattal igazolta a magyarországi kezelés megszűnését. Ebből a szempontból nem volt jelentősége annak, hogy ez az igazolás megfelelt-e a formai követelményeknek. A meddőségi kezelésére irányuló eljárás ugyanis egy orvosi folyamat, az nem attól ér véget, hogy annak megszűnését meghatározott formában dokumentálják, hanem attól, hogy az orvosszakmai szempontból befejezettnek minősül.

[44] A jelen perben érintett két - mesterséges megtermékenyítésre irányuló - eljárás teljesen eltérő volt, ugyanis a csehországi beavatkozás egy donor petesejtes beavatkozás volt, tehát semmiképpen nem lehetett a magyarországi eljárás folytatása, az időbeli eltérésre tekintettel sem.

[45] A felperes a sérelemdíj vonatkozásában is alaptalannak találta az alperes fellebbezését. E körben is hivatkozva arra, hogy az alperes a fellebbezésében csupán a szakértői vélemény egy-egy részletére hivatkozott, azonban az események összességét nem vette figyelembe. Annak volt jelentősége, hogy az alperes a reprodukciós eljárásban résztvevő felperes tájékoztatását teljes mértékben figyelmen kívül hagyta a felmondás közlésekor, további információra nem tartott igényt. Ezzel egzisztenciális válságot és fokozott stresszhelyzetet idézett elő a felperes számára. Ezt a bánásmódot azonban egyetlen várandós munkavállaló esetében sem lehet elfogadni. Hasonló élethelyzetben különösen érzékenyen érinti a munkavállalót anyagi és érzelmi szempontból a munkaviszony megszüntetése. A felperes esetében figyelembe kellett venni, hogy veszélyeztetett terhes volt, ami akadályozta az elhelyezkedési lehetőségeit, az alperes a család megélhetését bizonytalanná tette. Ezeken felül a felperes pszichés helyzetét is hátrányosan befolyásolták az események. Az a tény, hogy a felperes igyekezett átvészelni ezt a helyzetet, nem az alperes érdeme. A sérelemdíj megállapításának nem volt akadálya, hogy a pszichés állapot nem érte el a klinikai betegség szintjét. Betegség esetén nagyobb összegű sérelemdíj is indokolt lett volna.

[46] A sérelemdíj összegét a bíróságnak mérlegelési jogkörben kell meghatároznia. Nem volt kifogásolható, hogy az elsőfokú bíróság az ehhez kapcsolódó tényeket a felperesi családtagok, illetve baráti körbe tartozó személyek vallomása alapján állapította meg, hiszen idegenektől nem volt várható érdemi nyilatkozat a sérelemdíj körében. A tanúk vallomása teljes mértékben alátámasztotta a kereseti hivatkozást, miszerint egy magánéleti válsághelyzet bontakozott ki a jogellenes alperesi felmondás következtében.

[47] Az alperes eljárása amiatt is alapot adott a sérelemdíj megállapítására, mert a felmondás közlése előtt értesült a reprodukciós eljárás tényéről. A felperes nem egy aláírás nélküli külföldi igazolással tájékoztatta a munkáltatót, hanem aláírt dokumentummal, amelynek valóságáról az alperes nem kívánt meggyőződni. Erre tekintettel nem hivatkozhat arra, hogy nem tudott a felmondás közlésekor a reprodukciós eljárás tényéről.

Az alperes észrevétele a fellebbezési eljárásban

[48] Az alperes bizonyítottan tekintette, hogy a felperes 2021. februárja óta részt vett emberi reprodukciós eljárásban, amely 2021. őszéig Magyarországon, ezt követően pedig külföldön zajlott. Az ehhez kapcsolódó vizsgálatokra csak beutaló alapján kerülhet sor. A cseh intézmény elfogadta a magyar vizsgálati eredményeket és lényegében a második fázistól, tehát a kivizsgálás utáni fázistól folytatta az emberi reprodukciós eljárást a stimulációs folyamattal. Ezt alátámasztotta a szakértő tárgyaláson tett nyilatkozata is. A szakértő azt is alátámasztotta, hogy a reprodukciós eljárást nyilvántartási lappal kell lezárni, rendelkezve a lefagyasztott embriókról és az új eljárást egy új reprodukciós eljárási nyilvántartási lappal kell megkezdeni. Ilyen tartalmú dokumentumokat azonban a felperes nem csatolt az elsőfokú eljárás során.

[49] A szakértők nem határozták meg és nem mondták ki, hogy a felperest érintő mesterséges megtermékenyítési eljárás kezdő időpontja azonosnak minősülne a cseh eljárás kezdetével és a felperes sem igazolta hitelt érdemlően a magyar eljárás befejezését. Az ehhez kapcsolódó bizonyítási indítványokat az elsőfokú bíróság kellő alap nélkül mellőzte, mégis tényként állapította meg, hogy a magyarországi kezelés 2021. június 16-án le lett állítva.

[50] Egy jogellenes munkáltatói intézkedés önmagában, személyiségi jogsértés hiányában nem képezheti sérelemdíj megfizetésének az alapját. A perben beszerzett szakvélemény azt támasztotta alá, hogy a pszichés elváltozások nem érték el a betegség szintjét. Az elsőfokú bíróság azonban ennek ellenére szubjektív módon állapította meg a sérelemdíjat. Alapvetően a sérelemdíj büntető funkciójának tulajdonított jelentőséget, annak ellenére, hogy a sérelemdíj másik funkciója a nem vagyoni sérelmek kompenzálása és az nem alkalmazható magánjogi büntetésként (Fővárosi Ítéltábla Pf.21.106/2016/7.). A felperes által hivatkozott sérelem nem volt olyan mértékű, amely sérelemdíj alkalmazására alapot adhat, mivel nem tudott igazolni olyan személyiségi jogi sérelmet, amely az alperes magatartásával összefüggésben érte.

[51] Az alperesnek a felmondás közléséig nem volt tudomása arról, hogy a felperes emberi reprodukciós eljárásban vett részt. Az általa megküldött igazolás nem tartalmazta az eljárás kezdetét és azt sem, hogy hányadik eljárásban vesz részt a felperes. Mindezek alapján az alperesnek kétségei merültek fel, hiszen az igazolás ugyanarra a napra vonatkozott, amikor a felperes a munkahelyén tartózkodott és a felmondást közölték vele.

A másodfokú bíróság döntése és annak jogi indokai

[52] Az alperes fellebbezése kisebb részben alapos, túlnyomórészt alaptalan.

[53] Az elsőfokú bíróság a szükséges bizonyítást lefolytatta, a bizonyítékok helytálló értékelésével a tényállást megfelelően állapította meg és a sérelemdíj kivételével az ügy érdemét illetően jogszerű döntést hozott.

[54] A Pp. 370. § (1) bekezdése alapján a fellebbezési eljárásban elsődlegesen azt kellett vizsgálni, hogy az Mt. 65. § (3) bekezdés e) pontja szerinti feltétel a felperes esetében fennállt-e 2022. március 8-án, azaz a munkáltatói felmondás közlésekor.

[55] A fellebbezési eljárásban nem volt vitatott, hogy az előbbi időpontban a felperes emberi reprodukciós eljárással összefüggő kezelésben részesült. Az alperes érvelése szerint azonban a felmondási védelem azért nem illette meg, mert a kezelés 2021. február 28-án, egy magyarországi meddőségi centrumban (Központ) vette kezdetét, melyre tekintettel a

jogszabályban meghatározott legfeljebb hathónapos védelmi időszak 2021. augusztus 28-án már letelt.

[56] A Pp. 279. § (1) bekezdése szerint a bíróság a perben jelentős tényeket a felek tényállításainak és a perben tanúsított magatartásának, valamint a per tárgyalása során megismert bizonyítékoknak és egyéb peradatoknak az egybevetése, egyenként és összességében történő értékelése alapján a meggyőződése szerint állapítja meg. A Pp. 300. § (1) bekezdése értelmében szakértőt kell alkalmazni, ha a jogvita kereteinek a meghatározásához, vagy a perben jelentős tény megállapításához, megítéléséhez különleges szakértelem szükséges.

[57] Az elsőfokú bíróság a magyarországi és a csehországi reprodukciós eljárás vizsgálata során helyesen vette figyelembe az Eütv. 168. § (4) bekezdését, mely szerint a reprodukciós eljárás csak a kérelmezők tájékoztatást követően tett együttes írásbeli beleegyező nyilatkozata alapján kezdhető meg. Figyelembe kellett venni továbbá az NM rendelet 1. számú mellékletét is, amely az elvégezhető asszisztált reprodukciós eljárások felsorolását tartalmazza és külön eljárásként rögzíti az 1. pontban az „in vitro fertilizáció és embriótranszfer” eljárást, továbbá 2. pontban az „in vitro fertilizáció és embriótranszfer adományozott, vagy saját célra lefagyasztott ivarsejtekkel” eljárást.

[58] Az előbbi jogszabályi rendelkezéseket egybevetve a peradatokkal, helyes következtetésre jutott az elsőfokú bíróság, amikor azt állapította meg, hogy 2022. március 8-án a felperes nem a Magyarországon zajlott emberi reprodukciós eljárásban vett részt.

[59] Okirattal igazolt peradat, hogy a felperes 2021. február 21-től Magyarországon emberi reprodukciós eljárásban vett részt. A Központ (a továbbiakban: Központ Rövidítése) igazolása a következőket tartalmazta. „2021. június 16-án elégtelen ováriális válaszképzés miatt az IVF kezelést leállítottuk. Tekintettel az életkorra, a magas FSH értékre, az elégtelen ováriális válaszokra további kezelés saját petesejttel nem javasolt. Korrekt megoldást a petesejt donáció jelent”. Szintén okirattal igazolt tény, hogy a felperes és későbbi házastársa 2021. november 28-án írásban járultak hozzá a csehországi Klinikán történő kezeléshez. A hozzájárulás asszisztált reprodukcióra vonatkozott, konkrétan mesterséges megtermékenyítésre adományozott petesejtek felhasználásával. A hozzájárulás kiterjedt a további eljárásokra, speciális laboratóriumi módszerek alkalmazására és a kriokonzervált, azaz fagyasztott embrióval végzett embriótranszferre is. A 2021. november 28- i hozzájárulás tehát az NM rendelet előbbi rendelkezéseit is figyelembe véve egy teljes más – donor petesejttel történő – mesterséges megtermékenyítésre vonatkozott, egy teljesen másik intézet közreműködésével, több hónappal a magyarországi kezelések 2021. júniusi leállítását követően.

[60] A fellebbezési eljárásban a becsatolt iratokkal egyezően már nem volt vitatott, hogy a hozzájárulás alapján a felperes gyógyszeres kezelése, vagyis a szervezetének az embriótranszferre történő felkészítése a csehországi Klinika irányításával megkezdődött. A

felperes egyébként ezzel összefüggésben e-maileket is csatolt, kiterjedően az ekkor fellépő mellékhatásokra és a Covid fertőzés következményeire. A felperes gyógyszeres előkészítésére emiatt későbbi időpontban került sor. Ettől függetlenül az in vitro (mesterséges) megtermékenyítés a donor petesejttel a csehországi Klinikán igazoltan 2022. januárban megtörtént és a létrejött embriót beültetés hiányában lefagyasztották. Szintén nem volt vitatott, hogy a felperes várandóssága ezen eljárás eredményeként jött létre, a terhesség a 2022. április 12-i beültetést követően április 26-án lett megállapítva.

[61] Mindezeket az adatokat egybevetve a jogszabályi rendelkezésekkel, nem minősült szakkérdésnek annak meghatározása, hogy a 2021. november 28-i hozzájárulás alapján megkezdett csehországi emberi reprodukciós eljárás azonos volt-e a 2021. júniusban leállított magyarországi eljárással. A becsatolt igazolás szerint a felperes magyarországi emberi reprodukciós kezelése eredménytelen volt, mert saját petesejttel nem rendelkezett, donor petesejtes beavatkozás pedig Magyarországon nem történt. Az eljárás befejezésének tényét nem befolyásolta, hogy az NM rendelet 10. számú melléklete szerinti formai követelménynek megfelelő, a hazai eljárás lezárására vonatkozó nyilvántartási lap nem lett becsatolva. A felperest érintő reprodukciós eljárás eredménytelensége, az eljárás folytatásának elmaradása ennek ellenére megállapítható volt a Központ Rövidítése igazolásából. Nem volt jelentősége az ivarsejtek, illetve az embriók fagyasztására vonatkozó dokumentáció hiányának sem, mivel a becsatolt igazolás szerint a felperesnek nem volt megtermékenyítésre alkalmas petesejtje, tehát a magyarországi eljárás eredményeként embrió, illetve petesejt lefagyasztására sem kerülhetett sor.

[62] A felperes arra is világos magyarázatot adott az elsőfokú eljárás során, hogy a donor petesejtes beavatkozásra részben az életkora, részben a hazai jogszabályi környezet miatt, a magyarországi intézménynél nem volt lehetőség, ezért fordultak a csehországi Klinikához.

[63] Az alperes tévesen értelmezte a szakértői vélemény egy-egy mondatát az összefüggéseiből kiragadva akként, hogy az azt támasztotta alá, a Magyarországon elvégzett egyes előzetes vizsgálatokra tekintettel a magyar és a csehországi emberi reprodukciós eljárás ugyanazon eljárásnak minősül.

[64] Önmagában az a tény, hogy a csehországi Klinika elfogadta a magyar vizsgálati eredményeket, nem jelenti azt, hogy a két kezelés azonosnak minősülne, mert ebben esetben bármely előzetes vizsgálat későbbi elfogadása azt eredményezné, hogy az összes beavatkozás egyetlen, illetve ugyanazon eljárásnak minősülne, függetlenül az egyéb körülményektől. Ezzel a hathónapos védelmi időszakra vonatkozó törvényi rendelkezés sem biztosítaná a jogalkotó által elérni kívánt, kezelésként járó védelmet. A jogszabály helyes értelmezése szerint tehát az emberi reprodukciós eljáráshoz történő hozzájárulás, az új intézet által meghatározott protokoll szerinti gyógyszeres kezelés megkezdése, új és önálló eljárásnak minősült, annak ellenére, hogy egyes vizsgálatokat korábban Magyarországon végeztek el, adott esetben egy korábbi IVF program részeként.

[65] A felperes által a 2022. szeptember 28-i beadványa mellékleteként becsatolt és a szakértői vélemény részét képező orvosi iratanyagból egyébként az is megállapítható volt, hogy a 2022. áprilisi beültetést megelőzően a felperes magyarországi szakrendeléseken vett részt ultrahang és egyéb laborvizsgálatokon. Ezeken a nőgyógyászati szakrendeléseken a méhnyálkahártya állapotát, a petefészkek állapotát vizsgálták és a csatolt levelezés szerint a felperes ezeket továbbította a csehországi Klinikára. A 2022. március 3-i Eü Szolgáltatnál készült ultrahang lelet, a 2022. április 5-i Eü Szolgáltatnál készült nőgyógyászati ultrahang lelet, továbbá a 2022. április 6-i Eü Szolgáltatól eredménye a progeszteron szint adatairól, közvetlenül a 2022. áprilisi beültetés előtt keletkezett, azokat nem a korábbi, mesterséges megtermékenyítést végző magyar intézet végezte. Amennyiben volt olyan vizsgálat, amit a Központ Rövidítése végzett, az előbbi vizsgálatokat is figyelembe véve nem teremt alapot a két külön intézménynél, időben is teljesen elkülönülő és a jogszabályban is különböző eljárásként meghatározott IVF kezelések azonosként történő minősítésére.

[66] Mindezek alapján – a bizonyítással összefüggő fent hivatkozott szabályok megsértése nélkül - helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a felperesnél 2021. november 28-án az együttes írásbeli beleegyező nyilatkozatnak megfelelően egy új, donor petesejttel történő, emberi reprodukciós eljárás kezdődött, amely nem volt azonosnak tekinthető a korábbi magyarországi reprodukciós eljárással. A hozzájáruló nyilatkozat aláírását követően a beültetésre később került sor a felperesnél fellépő – részben gyógyszer szedésével, részben COVID fertőzéssel összefüggő – egészségügyi problémák miatt. Ebben a kérdésben is világos és egyértelmű nyilatkozatot tettek a szakértők, hogy ezek a körülmények nem az eljárás megszakadását, kizárólag a protokoll újratervezését eredményezték.

[67] Az előbbiekre tekintettel az elsőfokú bíróság helytállóan mellőzte a szakértői vélemény további kiegészítését és az Mt. 65. § (3) bekezdése helyes értelmezésével állapította meg, hogy az alperes által 2022. március 8-án közölt felmondás jogellenesnek minősült.

[68] Az alperes fellebbezése az Mt. 83. §-a alapján megítélt juttatásokat nem érintette, ezért az ítéltábla a Pp. 370. § (1) bekezdése alapján azt a felülbírálat során nem vizsgálta.

[69] A fellebbezés a sérelemdíj tekintetében kisebb részben alapos volt.

[70] A felperes a keresetében a sérelemdíj megállapítását az emberi méltósága, a testi, lelki egészsége, továbbá a magánélethez fűződő joga megsértésére alapította, figyelemmel a Ptk. 2:42. § (2) bekezdésére és a 2:43. § a) és b) pontjaira. Az alperes a sérelemdíj tekintetében alaptalanul hivatkozott arra, hogy a felperest személyiségi jogi sérelem nem érte, illetve az őt ért sérelem csekély voltára tekintettel a sérelemdíj alkalmazása nem, illetve legfeljebb 200.000 forintban volt indokolt.

[71] Az elsőfokú bíróság nem kizárólag a munkaviszony jogellenes megszüntetésének a tényére, hanem ezzel összefüggésben a felperes által elszenvedett nemvagyoni jellegű sérelmekre alapította a döntését, megjelölve az alperes jogellenes felmondása következtében megsértett személyiségi jogokat.

[72] Az elsőfokú bíróság a jogellenes elbocsátás következtében kialakult negatív irányú lelki változásokat, a felperes magánéletének, életkörülményeinek a kedvezőtlen változását a Pp. 279. § (1) bekezdése megsértése nélkül állapította meg. A személyiségi jogsérelem körülményeinek feltárása, ennek részeként a legszemélyesebb kérdések tisztázása jellemzően közeli hozzátartozó, barát, a mindennapi életkörülményeket közvetlenül megtapasztaló személyek vallomása útján lehetséges. Az elsőfokú bíróság a tanúk meghallgatását megelőzően a Pp. 294. § (4) bekezdése értelmében tisztázta az elfogultság kérdését, a Pp. 292. § (3) bekezdésének megfelelően figyelmeztette a tanúkat a hamis tanúzás következményeire is. A tanúvallomások a releváns kérdésekben egybehangzóak voltak, olyan körülmény nem merült fel, amely a tanúk szavahihetőségét megkérdőjelezte. Ezért a személyiségi jogok megsértésével kapcsolatos tényállás megállapítása körében a tanúk vallomása irányadó és releváns volt (BH2023.130.).

[73] A tanúvallomások alapján helytállóan következtetett az elsőfokú bíróság arra, hogy a felperes magánélethez és a testi épséghez, ezen belül a pszichés egészséghez fűződő joga sérült a jogellenes alperesi felmondás következtében. A tanúk vallomása szerint a felmondást követően a felperes komoly, a megélhetését érintő problémákkal szembesült, mivel a házastársával együtt még a bérelt lakásuk fenntartása is kérdésessé vált. A felperes az orvosszakértő számára részletesen is nyilatkozott arról, milyen nehezen élte meg az elbocsátását úgy, hogy a felmondást követően néhány héttel később bizonyossá vált a várandóssága. A szakértő azon kérdésére, hogy telt a terhessége azt adta elő: „Stresszel, soha életemben ennyit nem idegeskedtem.” A felperes az elbocsátásával kapcsolatban azt is előadta, hogy házastársával a csehországi kezeléseket önerőből kellett finanszírozniuk, felérték a tartalékaikat és a bérelt lakásuk fenntartása is kérdésessé vált. Azt a tényt, hogy a jogellenes felmondás következtében a család anyagi biztonsága is komoly veszélybe került, a felperes okirattal is bizonyította, hiszen a felmondás következtében 67 napig, napi 6.666 forintos álláskereső ellátásra vált jogosulttá. Az elsőfokú ítélet – nem vitatott – megállapítása szerint pedig 2022. november 28-ától mindössze havi 28.500, majd 25.650 forint gyermekgondozást segítő ellátásra, illetve csecsemőgondozási díjra volt jogosult. A becsatolt orvosi igazolás szerint veszélyeztetett terhesnek minősült, ami nyilvánvalóan kihatott a jövedelemszerzés lehetőségére is. Mindezt helyesen értékelte az elsőfokú bíróság akként, hogy a várandós felperes a munkaviszonnyal járó, társadalombiztosítás keretében elérhető anyagi biztonságtól elesett. A tanúvallomások alapján megállapítható volt az is, hogy mindez a felperes lelkiállapotára, a családtagjaival való viszonyára, a szabadidős tevékenységére is negatív hatással volt.

[74] Helytállóan fejtette ki a felperes a fellebbezési ellenkérelmében, önmagában az a tény, hogy a pszichés problémák nem érték el a klinikai betegség szintjét, nem jelentette azt,

hogy a személyiségi jogsértésen alapuló negatív változások nem alapozhatták meg sérelemdíj megfizetését (BH2023.130.). A becsatolt utólagos szakorvosi vélemény azt igazolta, hogy a felperes orvos3 klinikai szakpszichológus ambulanciáját többször is felkereste 2022. március 9. és 2022. augusztus 4. között. Az igazolás szerint: „Az alapszichoterápia során hangsúlyosan jelent meg a munkahelyéről történt elbocsátás kérdése, amely ... negatív lelkiállapotot eredményezett.” Mindezt arra figyelemmel kellett értékelni, hogy 2022. április 26-án a felperes már igazoltan gyermeket várt, vagyis az alperes jogellenes magatartása következtében előállt lelki megrázkódtatást és anyagi nehézségeket várandósan kényszerült elviselni és ehhez szakember segítségét is igénybe vette.

[75] Az elsőfokú bíróság a Pp. 346. § (4) és (5) bekezdése megsértése nélkül kimerítően és alaposan értékelte a felperest a jogellenes felmondás következtében ért nem vagyoni sérelmeket, kiterjedően a magánéletben, az anyagi helyzetben, a párkapcsolatban bekövetkezett kedvezőtlen változásokra.

[76] A sérelemdíjjal összefüggő fellebbezést azért találta kisebb részben alaposnak az ítéltábla, mert az elsőfokú bíróság a kereseti kérelem alapján az emberi méltóság megsértését is megállapította és ezt a jogsértést is figyelembe vette az összegszerűség meghatározásakor. A fellebbezési eljárásban nem volt vitatott, hogy nem nyert bizonyítást az alperesi munkavállalók részéről a felmondás közlésekor a felperes személyét érintő sértő, bántó hangnem, kijelentés. Az emberi méltóság megsértése azonban a felperes által továbbított orvosi igazolással kapcsolatban sem volt megállapítható.

[77] A Ptk. 2:42. § (2) bekezdése szerint az emberi méltóságot és az abból fakadó személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani.

[78] Az alperes a fellebbezésében az elsőfokú eljárás során előterjesztett érdemi ellenkérelmére utalva helytállóan fejtette ki, hogy az emberi méltósághoz fűződő jog a személyiségi jogok anyajogaként értelmezendő. A bírósági határozatokban rendszerint található utalás a 8/1990. (IV. 23.) AB határozat és a 34/199. (VI. 1.) AB határozat alapján arra, hogy az emberi méltósághoz való jog az ún. általános személyiségi jog egyik megfogalmazása, ami az ember értékminőségének a kifejeződése (Pfv.III.20.517/2021/5.). Az emberi méltóság megsértése – az egységes ítélkezési gyakorlat szerint – csak akkor állapítható meg, ha az érintett felet a személyiségének a lényegi vonása miatt, emberi mivoltában alázzák meg (Kúria Pfv.IV.20.801/2017/5.). Amennyiben a fél kizárólag az emberi méltóság megsértésére hivatkozik a keresete jogalapjaként, a bíróság csak azt vizsgálhatja, hogy a sérelmezett magatartás folytán az emberi léthez szükséges követelmények, körülmények szenvedtek-e sérelmet (Kúria Pfv.III.20.517/2021/5.). Olyan magatartás eredményezheti az emberi méltóság megsértést, ami a személyiség lényegi vonása miatt, emberi mivoltában alázza meg az érintettet, vagyis alkalmas annak emberi mivolta megkérdőjelezésére.

[79] Az emberi méltóság megsértése tehát, csak akkor állapítható meg, ha a sérelmezett magatartás a fél személyisége lényegét alkotó ismérvek alapján történt (EBH2007.1598.). Az emberi méltóság megsértésének megállapításához azt kell bizonyítani, hogy a jogsértő az ember önbecsülésének, személyisége kibontakozásának alapját sértette meg, az egyénnel szemben elvárt minimális tiszteletet sem tanúsítva. Az adott magatartásnak objektíve alkalmasnak kell lennie az állított jogsérelem bekövetkezésére.

[80] A felperes az emberi méltósága megsértését arra alapította, hogy az alperes a felmondás közlésekor az általa megküldött igazolást és szóbeli tájékoztatást nem fogadta el, azzal érdemben nem foglalkozott, nem próbálta meg tisztázni az igazolás hitelességét és erről tájékoztatást sem adott a felperesnek.

[81] Az alperes előbbi magatartása nem volt vitatott. Az alperes eljárása az Mt. 6. §-ában rögzített együttműködési és tájékoztatási kötelezettséggel nyilvánvalóan ellentétes volt, de nem eredményezte a felperes emberi méltósága megsértését. Az alperes a további együttműködés, a helyzet tisztázására irányuló intézkedések mellőzésével a felperes emberi mivoltát nem kérdőjelezte meg, személyisége lényegi vonása miatt nem alázza meg. Egyéb, többlet tényállás hiányában önmagában egy igazolás negligálása - függetlenül attól, hogy a felperes védett jogi helyzetére vonatkozott – nem minősült az emberi létet megkérdőjelező eljárásnak. Mindezek alapján az emberi méltóság megsértése nem volt megállapítható, amit a sérelemdíj összegszerűsége körében is figyelembe kellett venni.

[82] A Ptk. 2:52. §-a szerinti szempontokat figyelembe véve, az ügyben bizonyított körülmények alapján egyediesítve kellett meghatározni a sérelemdíj összegét (Kúria Pfv.IV.20.954/2022/4.).

[83] Az elsőfokú bíróság részletesen, kimerítően, és a rendelkezésre álló bizonyítékokkal összhangban indokolta a sérelemdíj összegének a megállapítását, megfelelő jelentőséget tulajdonítva a felperes családi életében, magánéletében, pszichés állapotában bekövetkezett negatív változásoknak, amelyek akkor érték, amikor várandós lett. A felperes ebben az időszakban volt kénytelen megbirkózni azzal a helyzettel, hogy jövedelemmel nem rendelkezett, az alperes által nem vitatottan veszélyeztetett terhes volt és párkapcsolatát is konfliktusok terhelték a megélhetési problémák miatt.

[84] Az alperes alaptalanul hivatkozott a fellebbezésében arra, hogy az elsőfokú bíróság túlzott jelentőséget tulajdonított a sérelemdíj büntető funkciójának. A sérelemdíj meghatározásakor a jogintézmény büntető funkciójára is figyelemmel kell lenni, az okozott hátrány nagyságától függetlenül (BH2020.235.) Az ítéltábla álláspontja szerint ez különösen indokolt munkáltatói jogsértés esetén, amikor a kiszolgáltatót helyzetben lévő munkavállaló sérelmére történik jogsértés.

[85] Az elsőfokú bíróság ezért helyes jelentőséget tulajdonított annak, hogy a sérelemdíj meghatározásakor figyelembe kellett venni, hogy az összeg a munkáltatót visszatartsa a hasonló jogsértésektől, illetve jogkövető magatartásra sarkallja. Az elsőfokú ítélet indokolása ezért teljes mértékben összhangban állt a sérelemdíj kettős funkciójával összefüggő törvényi szabályozással és a bírói gyakorlattal is (Kúria Pfv.IV.20.443/2018/4.). Egyetértett az ítéltábla azzal az ítéleti megállapítással is, hogy az alperes jogsértése rendkívül súlyos, magatartása kirívóan rosszhiszemű volt. A felmondás közlésekor – vagyis nem a jogviszony megszüntetésére vonatkozó döntés meghozatalakor – az alperes képviseletében eljáró munkavállalók minden szükséges információ birtokában voltak ahhoz, hogy a jogszabály által elvárt együttműködés keretében tisztázzák a felperes védett helyzetét, az igazolás hitelességét. Ennek ellenére semmilyen intézkedést nem tettek, figyelemmel az Mt. 65. § (5) bekezdésére is.

[86] A felperes három személyiségi jogsértés alapján határozta meg 1.500.000 forintban a sérelemdíj iránti követelését. Az emberi méltóság megsértése azonban az előbb kifejtettek szerint nem volt megállapítható, ezért a másodfokú bíróság a fellebbezés alapján indokoltnak találta a sérelemdíj összegének a leszállítását egymillió forintra. Ez az összeg arányban állt a felperes jogsértéskor fennállt – jog által kiemelten védett – helyzetében elszenvedett lelki sérelmekkel, a családi élete hátrányos változásával és a megvalósult jogsértés súlyával, továbbá a sérelemdíj szankciós és prevenciós funkciójával.

[87] Mindezek alapján az ítéltábla a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét a sérelemdíj összege tekintetében részben megváltoztatta, egyebekben – helyes indokaira tekintettel – helybenhagyta. A Pp. 83. § (3) bekezdésére figyelemmel nem volt indokolt az elsőfokú ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezésének a megváltoztatása.

Záró rendelkezések

[88] Az alperes fellebbezése kisebb részben lett alapos, túlnyomórészt alaptalan volt.

[89] A felek a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 3. §-a alapján áfa figyelembevételével kérték megállapítani a másodfokú perköltségüket.

[90] A fellebbezési eljárásban a pertárgyérték – azonosan az elsőfokú eljáráshoz – 12 x 460.000 = 5.520.000, továbbá 1.500.000, azaz összesen 7.020.000 forint volt.

[91] A felperes 6.520.000 forint tekintetében, az alperes 500.000 forint tekintetében lett pernyertes, az ehhez igazodó felperesi perköltség 163.000 forint, az alperesi perköltség

12.500 forint volt. A másodfokú bíróság a kettő különbözeteként a Pp. 83. § (2) bekezdése alapján kötelezte a nagyobb részben elvesztés alperest a felperes másodfokú perköltsége megtérítésére.

[92] A felperes munkavállalói költségkedvezményben részesült. Az alperes a fellebbezéséhez csatolt okirattal igazolta, hogy az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 5. § m) pontja értelmében teljes személyes illetékmentesség illeti meg a fellebbezési eljárásban, a 2022. éves beszámolóját csatolta. Erre tekintettel a fellebbezési eljárás illetékét mindkét fél vonatkozásában az állam viseli a Pp. 102. § (6) bekezdése alapján.

[93] A másodfokú bíróság a fellebbezést a Pp. 376. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Budapest, 2024. február 29.

dr. Orosz Andrea s.k.
s.k.

dr. Laczó Adrienn Lilla s.k.

dr. Szalai Beatrix

a tanács elnöke

előadó bíró

bíró